

Zhodnotenie dvoch dekád poskytovania rozvojovej pomoci a jej budúcnosť

16. november

2023

B1.04

Fakulta medzinárodných vzťahov
Ekonomickej univerzity
v Bratislave

Workshop

na Fakulte medzinárodných vzťahov

FINÁLNY WORKSHOP
realizovaný v rámci projektu
mladých učiteľov,
vedeckých pracovníkov
a doktorandov
č. I-23-104-00

*Rozvojová spolupráca
Slovenskej republiky.
Zhodnotenie dvoch dekád
poskytovania slovenskej
rozvojovej pomoci
a jej budúcnosť*

Hostia
workshopu

- ♦ **MZVaEZ SR – Sekcia hospodárskej a rozvojovej spolupráce:** Lucia Kišš (generálna riaditeľka sekcie), Maroš Mitrík (riaditeľ Odboru rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci)
- ♦ **Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu – SlovakAid:** Tomáš Bokor (riaditeľ)
- ♦ **Platforma rozvojových organizácií – Ambrela:** Daniel Kaba (výkonný tajomník), Juraj Jando (Policy & Advocacy expert)
- ♦ **Človek v ohrození:** Andrea Najvirtová (riaditeľka)

Čiastkové témy
workshopu

- ♦ Inštitucionálny rámec rozvojovej spolupráce SR,
- ♦ Ciele, princípy, nástroje a formy poskytovanie rozvojovej spolupráce SR,
- ♦ Teritoriálne a sektorové priority rozvojovej spolupráce SR,
- ♦ Silné a slabé stránky bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR,
- ♦ Výzvy rozvojovej politiky SR,
- ♦ Humanitárna pomoc SR.

Rozvojová spolupráca predstavuje kooperatívnu, nerecipročnú a prevažne neziskovú činnosť dvoch alebo viacerých subjektov, verejného, občianskeho alebo súkromného sektora, cieľom ktorej je prispievať k ekonomickému alebo inému rozvoju v konkrétnom, spravidla rozvojovom štáte.

Oficiálna rozvojová pomoc (ODA) predstavuje vládnu pomoc poskytovanú za presne stanovených zvýhodnených podmienok, ktorej cieľom je podporovať hospodársky rozvoj a zvyšovať blahobyť rozvojových krajín.

Z histórie

poskytovania rozvojovej pomoci SR

Slovenská republika začala poskytovať rozvojovú pomoc partnerským krajinám v roku 2003 a o desať rokov neskôr, vstupom do Výboru OECD pre rozvojovú pomoc v roku 2013, sa stala oficiálnym členom medzinárodnej donorskej komunity.

Slovensko má skúsenosti s poskytovaním rozvojovej spolupráce ešte z obdobia pred získaním nezávislosti v roku 1993 vzhľadom na to, že bývalá Československá socialistická republika poskytovala rozvojovú pomoc počas studenej vojny mnohým krajinám sveta a z hľadiska podielu rozvojovej pomoci na HND patrila k najväčším donorom na svete.

Avšak v období politickej a ekonomickej transformácie po páde komunistického režimu v roku 1989 bolo poskytovanie slovenskej bilaterálnej rozvojovej pomoci pozastavené. V 90. rokoch 20. storočia sa dokonca Slovensko stalo prijímajúcou krajinou rozvojovej pomoci od vyspelých ekonomík.

Po úspešnom dokončení transformačného procesu sa Slovenská republika v roku 2003 pretransformovala z prijímajúcej krajiny opäť na darcu bilaterálnej rozvojovej spolupráce. Preto sa Slovensko spolu s inými donorskými krajinami regiónu strednej a východnej Európy so skúsenosťami s poskytovaním rozvojovej pomoci počas studenej vojny zvyknú niekedy označovať ako „znovu vznikajúci“ donori (z angličtiny *re-emerging donors*).

V roku 2013 sa Slovenská republika stala členom Výboru OECD pre rozvojovú pomoc, ktorý združuje najvýznamnejších darcov oficiálnej rozvojovej pomoci na svete. Tým sa zavrášilo viac ako desaťročné úsilie o budovanie kvalitného a efektívneho mechanizmu rozvojovej spolupráce SR.

V súčasnosti je rozvojová spolupráca neoddeliteľnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Slovensko možno považovať za dobre etablovanú krajinu v medzinárodnej donorskej komunite.

CIELE ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE SR

- ♦ Podpora demokracie, právneho štátu a dobrej správy vecí verejných a prevencia vzniku konfliktov.
- ♦ Znižovanie chudoby a riešenie príčin migrácie v partnerských krajinách.
- ♦ Zlepšenie životného prostredia v partnerských krajinách.
- ♦ Postupné zvyšovanie výdavkov Slovenskej republiky na ODA.

Rozvojové aktivity SR sú realizované na báze rovnosti, partnerstva a spolupráce s prijímajúcou krajinou, vychádzajúc z jej potrieb a priorít. Slovensko naplňa svoje povinnosti a záväzky plynúce z členstva v EÚ, OSN a OECD aj pomocou rozvojovej spolupráce.

Komparatívne výhody rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky spočívajú najmä v jej vlastných skúsenosti s úspešnou transformáciou na demokraciu a trhovú ekonomiku, ako aj s úspešnou euro-atlantickou integráciou.

Inštitucionálny rámec

poskytovania rozvojovej pomoci SR

Na tvorbe a implementácii rozvojovej spolupráce sa podieľa viacero aktérov:

- ♦ Národným koordinátorom rozvojovej spolupráce je **Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR**, Odbor rozvojovej spolupráce a humanitarnej pomoci v rámci Sekcie hospodárskej a rozvojovej spolupráce.
- ♦ Koordinačným, poradným a iniciatívnym medzirezortným orgánom pre rozvojovú spoluprácu je **Koordinačný výbor pre rozvojovú spoluprácu SR**, ktorý okrem iného zabezpečuje prípravu koncepčných dokumentov v oblasti rozvojovej spolupráce SR. Členmi Koordinačného výboru sú štátni tajomníci MZVEZ SR a mnohých ďalších ministerstiev, zástupcovia Zahraničného výboru a Výboru pre európske záležitosti NR SR, ďalej zástupcovia SAMRS, Ambrely, SBA, AZZZ SR, ZMOS, Eximbanky SR a SOPK.
- ♦ Implementačnou organizáciou rozvojovej spolupráce SR je **Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS)**, ktorá bola zriadená Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v roku 2007. Prostredníctvom špecializovaných programov a grantových kôl dáva SAMRS možnosť národným subjektom (*štátne a akademické inštitúcie, mimovládne organizácie a podnikateľské subjekty*) realizovať dané projekty v cieľových krajinách.
- ♦ Kľúčovým partnerom pri realizácii projektov SlovakAid je mimovládny sektor. Prostredníctvom **Platformy rozvojových organizácií – Ambrela** sa realizujú konzultácie a koordinácia dôležitých rozhodnutí v súvislosti s agendou rozvojovej spolupráce.

SlovakAid

- ♦ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR poskytuje oficiálnu rozvojovú pomoc pod značkou SlovakAid od roku 2003.
- ♦ Logom SlovakAid sa označujú všetky aktivity, ktoré sú financované alebo spolufinancované zo štátneho rozpočtu SR, a to rôznymi aktérmi.
- ♦ Pod značkou SlovakAid sa Slovensko snaží byť súčasťou globálneho úsilia o budovanie svetovej stability, prosperity a bezpečnosti pomocou efektívnych partnerstiev v rámci medzinárodného spoločenstva.
- ♦ Značka SlovakAid prispieva k zviditeľňovaniu Slovenska ako úspešnej krajiny, ktorej záleží na sociálnom, ekonomickom a environmentálnom rozvoji svojich partnerov.

Logo SlovakAid

Teritoriálne zameranie

slovenskej rozvojovej spolupráce

Podľa **Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023**, ktorá predstavuje aktuálny strategický dokument v danej oblasti, teritoriálne zameranie zahŕňa:

♦ **programové krajiny** s prehĺbenou rozvojovou spoluprácou, kde je alokovaných viac finančných a ľudských zdrojov: Gruzínsko, Keňa, Moldavsko;

♦ **partnerské regióny a krajiny:**

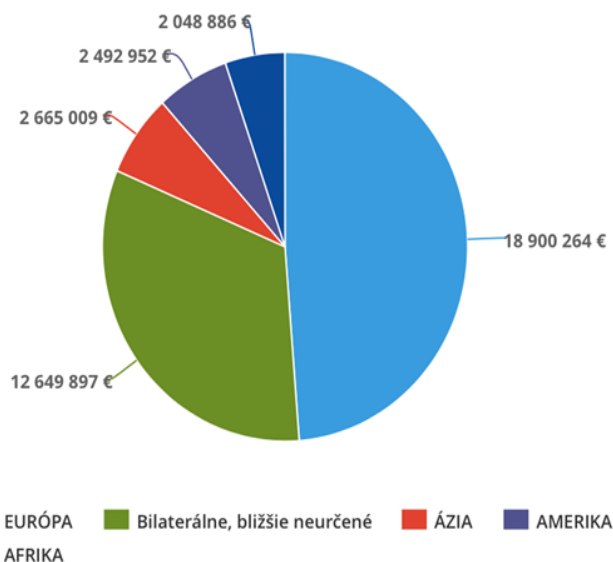
⇒ západný Balkán (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Kosovo, Severné Macedónsko, Srbsko);

⇒ Východné partnerstvo EÚ (Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko, Ukrajina);

⇒ východná subsaharská Afrika (Burundi, Etiópia, Eritrea, Južný Sudán, Keňa, Rwanda, Somálsko, Tanzánia a Uganda);

⇒ Blízky východ (Irak, Jordánsko, Libanon, Sýria)

⇒ Afganistan.

Vyplatená bilaterálna ODA SR za rok 2022 podľa regiónov (zdroj: www.slovakdev.sk)

Teritoriálne zameranie rozvojovej spolupráce SR ovplyvňujú nasledovné faktory:

- ♦ *kontinuita rozvojových aktivít slovenských aktérov v partnerských krajinách,*
- ♦ *zahraničnopolitické záujmy SR, najmä stabilita a prosperita v bezprostrednom susedstve a podpora eurointegračného procesu,*
- ♦ *ekonomické záujmy SR,*
- ♦ *rozvojové potreby partnerských krajín,*
- ♦ *medzinárodný vývoj a globálne výzvy,*
- ♦ *prítomnosť zastupiteľského úradu a kapacity slovenských rozvojových aktérov,*
- ♦ *potenciál zapájania súkromného sektora do slovenskej ODA.*

Top 10 prijímajúcich krajín bilaterálnej ODA SR vo vybraných rokoch

(zdroj: www.stats.oecd.org)

č.	2003	2010	2015	2019	2020	2021	2022
1.	Srbsko	Srbsko	Ukrajina	Keňa	Srbsko	Rwanda	Ukrajina
2.	Irak	Keňa	Srbsko	Turecko	Turecko	Keňa	Srbsko
3.	Keňa	Sudán	Keňa	Ukrajina	Ukrajina	Srbsko	Belize
4.	Sudán	BiH	Moldavsko	Srbsko	Gruzínsko	Ukrajina	Keňa
5.	Alžírsko	Afganistan	Gruzínsko	Moldavsko	Keňa	Alžírsko	Gruzínsko
6.	Severné Macedónsko	Gruzínsko	Kosovo	Libanon	Moldavsko	Kongo	Turecko
7.	Kazachstan	Moldavsko	Albánsko	Gruzínsko	Somálsko	Jemen	Moldavsko
8.	Kirgizsko	Severné Macedónsko	Afganistan	Albánsko	Albánsko	Arménsko	Irak
9.	Uzbekistan	Ukrajina	Haiti	BiH	Irak	Čierna Hora	Libanon
10.	Albánsko	Moldavsko	Bielorusko	Južný Sudán	Afganistan	Indonézia	BiH

Sektorové zameranie

slovenskej rozvojovej spolupráce

1. Kvalitné vzdelávanie
2. Dobré zdravie
3. Dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti
4. Potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo
5. Infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov
6. Podpora tvorby trhového prostredia

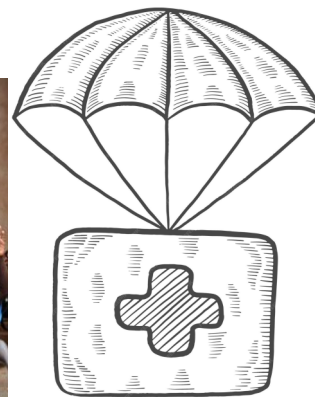
V projektoch a aktivitách SlovakAid sú integrované aj tzv. prierezové témy, ktorými sú: **1. Životné prostredie a zmena klímy a 2. Rovnosť príležitostí.**

ODA SR za rok 2022 – vyplatená suma podľa sektorov (zdroj: www.slovakdev.sk)

sektor	vyplatená suma	vyjadrenie v %
Sociálna infraštruktúra a služby	24 504 235 €	63,23 %
Humanitárna pomoc	6 482 199 €	16,73 %
Administratívne náklady donorov	2 144 176 €	5,53 %
Nešpecifikované/nerozdelené	1 986 704 €	5,13 %
Utečenci v donorských krajinách	1 254 175 €	3,24 %
Hospodárska infraštruktúra s službami	1 192 075 €	3,08 %
Výrobné sektory	853 949 €	2,20 %
Multisektorová/prierezová	311 096 €	0,80 %
Komoditná a všeobecná programová pomoc	28 400 €	0,07 %

Humanitárna pomoc SR

- ♦ Dôležitá súčasť ODA SR reflektujúca požiadavky krajín, ktoré ochromili humanitárne krízy. SR sa ňou snaží o efektívnu reakciu na humanitárne potreby ľudí, ktorých životy narušila pandémia, vojnový konflikt, prírodná katastrofa či klimatická zmena.
- ♦ Humanitárnu pomoc na SR realizujú MZVaEZ SR, MV SR, MO SR, MZ SR, SHR SR, medzinárodní humanitárni donori ako OSN, EÚ, MF ČR/ČP a SK humanitárne organizácie (napr. Slovenský Červený kríž).
- ♦ Špeciálna finančná položka na humanitárnu pomoc nie je podrobená schvaľovaniu vlády SR, ale jej alokácia spadá priamo pod ministra zahraničných vecí SR s úmyslom poskytovať pomoc rýchlo a cielene, a to aj do krajín, ktoré nefigurujú medzi prioritnými partnermi v rámci rozvojovej spolupráce SR.

- ♦ Poskytovanie humanitárnej pomoci, v súlade so základnými princípmi humanitárnej pomoci EÚ, kritériami OECD a Good Humanitarian Donorship, sa riadi Mechanizmom poskytovania slovenskej humanitárnej pomoci do zahraničia z roku 2006.
- ♦ Formou humanitárnej pomoci sú finančné príspevky a humanitárne projekty slovenských mimovládnych organizácií. SlovakAid pôsobí v rámci humanitárnej intervencie od roku 2016. Svoje aktivity zameriava na pomoc zraniteľnému obyvateľstvu v krajinách Blízkeho a Stredného východu (Irak, Jordánsko, Libanon, Sýria) alebo na africkom kontinente (Južný Sudán, Etiópia).

Hlavné nástroje

slovenskej bilaterálnej rozvojovej spolupráce

- ♦ poskytnutie **dotácie**: rozvojový projekt, humanitárny projekt, projekt rozvojového vzdelávania, projekt verejnej informovanosti, projekt budovania kapacít, vyslanie dobrovoľníkov a expertov do partnerskej krajiny, spolufinancovanie projektov EÚ
- ♦ poskytnutie **finančného príspevku**: využívané v rámci bilaterálnej, multilaterálnej, ako aj humanitárnej pomoci, podmienky ich poskytovania definuje zákon o rozvojovej spolupráci, poskytuje ich najmä MZVaEZ SR a SAMRS, prípadné ďalšie ministerstvá a ústredné orgány štátnej správy, môže sa využiť aj v rozvojových krajinách v rámci zoznamu Výboru OECD pre rozvojovú pomoc
- ♦ zadanie **zákazky** na realizáciu rozvojových projektov (výzvy zverejňuje SAMRS)
- ♦ poskytnutie **vedomostí a skúseností** prostredníctvom Centra na odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem (CETIR)
- ♦ **odpustenie dlhu**, darovanie **hnuteľného štátneho majetku**
- ♦ **vládne štipendiá**: zabezpečuje MŠVVaŠ SR v spolupráci s MZVaEZ SR, teritoriálne prerozdelenie štipendií sa každý rok upravuje tak, aby v čo najväčšej miere zohľadnilo potreby krajín postihnutých konfliktmi
- ♦ poskytnutie **zvýhodneného vývozného úveru** (nositeľ nástroja = EXIMBANKA SR)
- ♦ vykonávanie finančných nástrojov EÚ určených na rozvojovú spoluprácu (najmä v programových krajinách SlovakAid—Keni a Moldavsku, program EÚ AgriFI)

Multilaterálna spolupráca SR

- ♦ Ide o nástroj podpory rozvojových krajín a sektorov, v ktorých je pre Slovenskú republiku pôsobenie na bilaterálnej úrovni neefektívne.
- ♦ Multilaterálne príspevky tvoria väčšinu alokovaných prostriedkov rozvojovej pomoci SK.
- ♦ Príspevky do medzinárodných organizácií a medzinárodných finančných investícií tvoria každoročne cca **75 % podiel** celkovej ODA SR.
- ♦ SR sa v oblasti multilaterálnej spolupráce angažuje primárne prostredníctvom rozvojových aktivít EÚ (EBRD), agentúr a inštitúcií OSN (WBG).
- ♦ SR sa na multilaterálnej úrovni zapája do rozhodovacích alokačných procesov, poskytuje príspevky zo štátneho rozpočtu, a zároveň zvyšuje základné imanie finančných inštitúcií a organizácií poskytujúcich rozvojovú pomoc.
- ♦ SR chce byť naďalej aktívnym hráčom a súčasťou rozhodovacích procesov na pôde multilaterálnych organizácií.
- ♦ Záujmom SR je prezentácia slovenských hodnôt a postojov, ako aj zvyšovanie účasti slovenských subjektov na programoch EÚ, OSN a ďalších medzinárodných organizácií.
- ♦ Ambíciou SR je premieňať rozvojové priority do konkrétnych projektov a aktivít medzinárodnej donorskej komunity.
- ♦ Pre SR sú významné prieniky a synergie medzi aktivitami multilaterálnych rozvojových organizácií, ktorých je SR členom a bilaterálnymi programami SlovakAid.

**Multilaterálna pomoc SR:
vyplatená suma v rokoch
2013-2022
(zdroj: www.slovakdev.sk)**

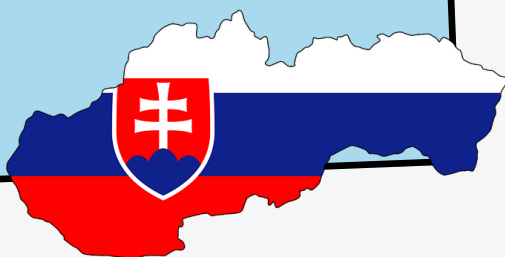
2013	52 620 825 €
2014	50 370 707 €
2015	61 039 303 €
2016	72 623 164 €
2017	74 327 933 €
2018	89 300 579 €
2019	83 041 729 €
2020	91 310 159 €
2021	100 388 418 €
2022	124 365 643 €

Kľúčové fakty

o slovenskej rozvojovej pomoci

- ♦ Slovenská republika začala poskytovať rozvojovú pomoc v roku 2003 a v roku 2013 sa stala členom Výboru OECD pre rozvojovú pomoc.
- ♦ Podiel ODA na slovenskom HND je 0,15 %, pričom SR sa zaviazala zvýšiť výdavky na ODA na úroveň aspoň 0,33 % HND do roku 2030.
- ♦ Viac ako $\frac{3}{4}$ slovenskej ODA sú poskytované multilaterálne, najmä prostredníctvom inštitúcií EÚ.

- ♦ Bilaterálna ODA SR je zameraná najmä na prijímajúce krajiny s vyšším stredným príjmom, hlavne krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ.
- ♦ V roku 2022 Slovenská republika poskytla Ukrajine bilaterálnu ODA vo výške 8,6 milióna USD v reakcii na dopady ruskej vojenskej agresie.

ZÁPADNÝ BALKÁN

Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Kosovo*, Severné Macedónsko, Srbsko

*súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/99 a so stanoviskom Medzinárodnej spoločnosti práva k vyhláseniu nezávislosti Kosova

POD ZNAČKOU SlovakAid POMÁHA NA TOMTO ÚZEMÍ OD ROKU 2007

2013 - 2020
pomoc
západnému Balkánu
v objeme
5,2 mil. €

26 VEĽKÝCH ROZVOJOVÝCH PROJEKTOV
→ viac ako 2 435 000 €

23 FINANČNÝCH PRÍSPEVKOV → 1 120 000 €

104 PROJEKOV SHARING SLOVAK EXPERTISE → takmer 316 000 €

2 PROJEKTY PROGRAMU PODNIKATELSKÝCH PARTNERSTIEV → 167 000 €

12 DOBROVOLNÍCKYCH PROJEKTOV → takmer 120 000 €

168 MIKROGRANTOV → viac ako 951 000 €

1 HUMANITÁRNY PROJEKT okamžitej pomoci v reakcii na pandémiu → takmer 100 000 €

Hygiena, prevencia a zdravotná starostlivosť pre ľudí bez domova v Belehrade počas COVID-19